

СМРТ ФАШИЗМУ — СЛОБОДА НАРОДУ!

СЛОБОДА

ОРГАН НАРОДНО-ОСЛОБОДИЛАЧКОГ ОДБОРА ПЕТРОВГРАДА

Год. I

Петровград, 28 октобра 1944 год.

Број 5

Изд. бр. 47 122

Незнани јунак

Јуче је био крај оне велике епопеје, — одигране међу нама, коју још нико није написао... која се сама пише... Најзад, коју нико, никад неће написати... Јер, ко је тај који нешто више зна о ма којем Незнаком Јунаку!? Незнаком, често и — заборављеном...

То је било јуче. Уз масу, застао сам на малом бегејском мосту. Са грозом, која се инстинктивно рађа према сваком лешу, прикован уз ограду моста, био сам неми сведок пута посмртних остатака Незнаког Руског Војника...

Раскопчана бурка — онаква бурка коју данас тако често, срећни, гледамо на улицима... Скоро обнажено младо тело... све измрцварено...

Ношен мирном реком благословене банатске равнице, као свечаним ходом... напуштен, заборављен, — Он је лагано зашао под мост, прошао испод њега... лагано се губио у даљину...

*

Други октобар хиљаду деветсто четрдесет четврте...

Кишурице се смириле. Освануо је облачан, али светао дан. Рика топова све ближе... ближе... Улице скоро празне. Само хитлеровци што јуре из Милетићеве.

Као вечност, дан споро промиче. А, — све је у ишчекивању... Најзад, три сата по подне!

На великом мосту све је припремљено. Четири бурета нафте, експлозивне мине... Ко би их бројао? Само још да их запале. Последњи фашисти промичу. Из оближње куће, другови скривени на тавану, — провирују да у датом тренутку изврше задатак! Живци им напетти! У тешком су, грозничавом ишчекивању... Они — Г—, А—, Ц—, Ф—, и М—. Минути као године...

Оно, непознато, величанствено, — оно што доноси крај свима злочинима, ратовима, глади, неправди, не-река, незадржава — што руши државу — што изравњава — што изравњава — што је све ближе...

Немци све ређи. Најзад још њих четворица — а испред ових војник непознате униформе...

— Рус! — схватили су другови, — да, Рус! Треба га спасти!

Ф— је кренуо. Довукао се до степеница моста. Шапатам дозивао Руса, који је, клонуо, оборене главе, полулежећи, био наслоњен на стуб...

— Таваришч... Таваришч... — Миком показивао испод моста...

Немци су палили бурад. Почело је горети. Пламен ће запалити експлозив... Мост ће одлетети! И таваришч, Брат наш...

Ф— се повукао.

— Рањен је! — шануо је, — крвава му леђа... Не може да се дигне...

Ипак, велики Брат је схватио оно што се спрема. Напрегнуто, другови су пратили његове напоре, пужење, мучење... Патњу...

— „Ду ферфлухтер Лудер“ — јасно се чуо разјарени бес немачког бандита! Био је млад, крволочан! Бесно је докулом треснуо рањеника. Братова глава клону... Мирно... Тихо... без јаука... као глава уснулог детета...

Бандит се осврнуо. Зграбио пушку свога „камерада“ бандита. Поново се устремно. Кундачио је обамрло... немоћно... обезоружано тело. Остали „камеради“ су мирно посматрали! Батра је на мосту беснела. Бес пожара изравнавао се са бесом одвратног крволока. Ударци кундаком све тежи, све тупљи. Кундак се сломио. Фашист је зграбио цев и помамно ударао!

Најзад, бес човека заостајао је за бесом пожара. Велики мост је могао сваког тренутка одлетети у облаке. Бурад су пуцкетала и запаљива лавина почела тећи према минама. Преко моста претрчаше последњи немачки бегунци. Четири убице зграбиле су тело невиног рањеника. Журили су. Разапели Брата. За руке... потом ноге... Затим, као да се играју невинне деце... Можда им је и осмех био на лицу... „Ајнц, цвај— драј“ — и тело... нашег Брата потонуло је у муљ Бегеја...

Крвници су побегли. Скривени дру-

гови су полетели. Мине побацане у Бегеј... Песак! Одбачена с моста бурад. Мост спасен!

*

Двадесет петог октобра... Велике Године... последњи пут смо се опростили с Великим Братом... Припијени уз ограду... сузних очију... А, он је мирно, непомишно, ходио водом... — Здраво!

Здраво! и — за у далекој степи твоје мило село, — и за Твоју Мајку... Сестре... и за Њу — која те чека...

С нама си двапут био. Оба су виђења претешка. Тешимо се: бар Те с нама није гледала твоја далека ћеревња, пуна наде Мајка, поносне сестре и — страсно чежљива Она... Нису те гледале, зато ће те чекати дуго, — дуго...

Пао си за своју Родину; — за Југославију, — за све људе, за сву браћу света која радосно чекају твоје величанствено: ослобођење од неправди, глади, несрећа, ратова... за слободу свију нас!

Незнани Јуначе, прашњај... Прашњај нашим слабостима, ситничарењу, малодушностима, нашим себичностима... Нисмо Те знали! Нисмо се познавали. Ти си пао да се ми дигнемо! Да устанемо! Да се пренемо! Твоје дело да бранимо!

Незнани Јуначе, нека ти је лака наша земља! А — ово неколико беспомоћних речи — прими уместо Њених на Гроб Јунаков положених... белих јесењих ружа...

Бид.

Zakletva je ispunjena

Već nekoliko dana kako je glavni grad naše domovine Beograd, oslobođen. Još za vreme okupacije, uprkos Gestapou, organizovao je Mihailo Pesković 3000 beogradjana koji su se još onda povukli u šume i čekali pogodan trenutak da vrate mило за drago. Zakleli su se da će se u Beograd vratiti samo kao pobedinci.

Rečeno — učinjeno.

Kad su trupe generala Zdanova upale u Beograd, pridružilo im se i ovih 3000 Beogradjana. Crvena armija uz pomoć naših partizana oslobodila je Beograd. Na svakoj kući u Beogradu vije se jugoslovenska zastava.

Zakletva je ispunjena.

Beograd je slobodan. Uskoro će cela domovina biti oslobođena, a tada nastaje novi život.

(Radio- »Sl. Jug.«, 25. X. 44.)

СВЕТИ ГНЕВ . . .

Продирање Црвене армије на земљиште источне Пруске значи нову фазу рата. Ратници Црвене армије стигли су на непријатељску територију одушевљени светим гневом због немачких зверстава. Сада Немци беже из својих земаља као што су бежали из туђих. Они се очајно одупиру. Они су утврдили своје градове, које хоће да бране свом снагом. Немачка команда бацила је на одбрану одабране дивизије. Али оне нису могле одолети Црвеној армији. — Црвена војска дошла је до искуства и вештине. Сви родови совјетске војске истакли су се у нападима на немачке градове. — Отаџбина придружује своју захвалност другу Стаљину, чија се генијална идеја остварује продирanjem наших трупа у источну Пруску. — Он је обележио онај пут по којем иде Црвена армија. Остварило се разбијање разбојничких Немаца у источној Прусској, у том леглу најреакционарних немачких империјалиста.

Пруску пут развитка — Лењин је назвао најреакционарним историским покретом. Јер прво је Пруска хтела да загосподари читавом Немачком.

Сада Црвена армија ослобађа Европу од тог историског духа и фашизма. Она иде ка земљи људождера. Честити и словесни људи очекују Црвену армију на њеном путу за Берлин.

Офанзива Црвене армије руши глупе наде којим се теше хитлеровци да ће међу савезницима избити несугласице које ће спречити свршетак рата. Судбина је решена у Техерану. Продирање Црвене армије у источну Пруску пада у доба када је пао Ахен у савезничке руке.

Са истока, запада и југа приближавају се трупе које носе смрт Хитлеру. Руска војска не ступа први пут на Немачку земљу, њеним путевима је ишао још Суворов. Ту се родила она изрека: »Руси су Пруску увек тукли, туку је и сада«. Али ниједна досадашња победа над Пруском, неће имати такав значај као ова која је сада на путу. Народи целога света прате победе Црвене армије, која туче непријатеља на његовој територији. Црвена армија враћа слободу свим народима западне Европе, који се налазе под петом хитлеровске Немачке.

(Одломци из уводника московске „Правде“ — радио станица „Сл. Југославија“ од 25 окт. 1944)

Prve vesti iz oslobodjenog Titela

Tek danas, dakle posle više od dvadeset dana nakon oslobodjenja Petrovgrada, stižu nam prve vesti iz oslobodjenog Titela. Titel je jedno od onih mesta u Banatu koje je najviše doprinelo za opštu stvar. Zahvaljujući svom geografskom položaju, Titel je lako prebacivao svoje borce preko Tise u slobodni Srem, ali baš zato što se nalazio na zapadnoj granici Banata on je najviše stradao, jer su fašisti u povlačenju imali dosta vremena da ga opustoše. Njegova privreda je danas potpuno zakočena; Nemci i Mađjari odneli su sva kola, konje i marvu. Osim toga, pored mnogih drugih zgrada potpuno je uništena Električna centrala.

Pa ipak, napačeni Titelci sa najvećim oduševljenjem dočekali su oslobodilačku Crvenu armiju i junačke partizane — svoje sinove i braću. Sada pristižu i izbeglice — starci, žene i deca — koji moradoše da se ispred besa razjarenih fašista sklone u Srem. Suze radosnice mešaju se u očima Titelaca zajedno sa bolom za onima koji su dali svoje živote na oltar otadžbine.

Odmah posle oslobodjenja izabran je NOO za Titel, na čelu sa pretsednikom Mirkom Bešlinim i sekretarom Zivkom Mutićem. Odbor je već započeo sa radom na normalizovanju i sredjivanju prilika u mestu.

Petar Mali

Pravda je zadovoljena

25 oktobra u 10 sati pre podne na trgu Kralja Petra, javno je streljan zbog pljačke Stevan Dimitraškov iz Mramorka.

Masa sveta, koja se počela skupljati još na čitav sat ranije, živo je komentarisala o zločinu i zločincu. Komentarisalo se i o streljanju na licu mesta jednog najamnika, uhvaćenog na delu pljačke prethodnog dana po podne. Svet na trgu osećao je da je na svetle časove oslobodjenja pala ružna mrlja. Mnogi od prisutnih shvatili su tog trenutka, da naše gledište o novom društvu stoji još prilično daleko iza ideje, koju su stvarali najbolji naši borci u ovome ratu. Svima se u očima čitala neka zebnja (glas savesti možda?) i saznanje da je neko čvrsto lupio pesnicom o sto pred nama, koji smo navikli da sve važne stvari rešavamo danonoć-

nom diskusijom, detaljisanjem i sitničarskim razvlačenjem.

Ovim javnim streljanjem prvi put je naglašen pravi karakter oslobodjenja: ne krađa, ne pljačka i razbojništvo, nego rad, stvaralaštvo i poštenje. Nije se zato tri i po gidine borilo da »na mestu krajcare sedne forinta«. Mi treba svetu da dokažemo da smo zaista vesnici nove i srećnije budućnosti. Ne smemo dozvoliti da se ma i u najmanjoj meri ostvare gadne klevete patuljka Gebelsa i kompanije, koji tvrde da smo mi Sloveni razbojnici, prostaci i potonci robova. Treba da zna svaki onaj koji misli da svojim prijavim delima može negirati novo doba da će ga stići ista sudbina.

Petar Mali

Vojvodina oslobodiocima

Za vruća, braćo sa istoka, žudela je naša zemlja

Potlačena Srpska Vojvodina.
Godine su tekle i s njima krv i suze
Pod igom neljudskog fašističkog besa, —
Pa ipak, nikakva sila nadu nam ne uze
Da ćete doći i otvoriti naše grudi
Za krik sreće što zanosi i potresa.

Stigli ste
Nagoreli od borbi, znojavi i počrneli od dima
Ispred vas krvnik što sada na svoj udes huli
Bežao je od kazne koja ga ustopice goni.
I u tome Košmaru
Tutanj tenkova i huku samoleta kao da
nismo ni čuli
Jer radost u nama silnije od njih zvoni..

Bratski vaš dah, sjaj milih očiju, topli glas
Kao zora sunce, kao srce posle sna kucanj
Čekali su da upiju i od njih ožive
Srem, Banat i Bačka, ogrezli u krvi.
I jeseni ove kroz vaših vintovki pucanj
Sneli ste na njih disajni šum prvi
Večnoga proleća.

U tome proleću
Duša je naša postala truba što na poljubac zove

Jadi nisu je slomili iako su je mahnito trli
Kliktanja ona je prepuna, ali u dubokoj pošti

Krv vašu blagosilja
I rane i grobove vaše za nas jecajući gri.

Mihailo Nikolić

Novi Kneževac,
7. okt. 1944

АФЖ у Петровграду

На неколико дана по ослобођењу Петровграда одушевљене, антифашистички расположене жене, основале су свој месни одбор. Треба истаћи да је одзив добар, јер је већ на првом састанку било преко педесет жена. Интересовање за АФЖ се нарочито осећа после окружне конференције, на којој су жене више сазнале и чуле. Потстакнуте радом жена у осталим крајевима, и жене из Петровграда желе да не заостану. Оне желе да раде, да буду активније, да би стигле своје другарице из Срема, Босне и других крајева.

Антифашистички расположене жене одржавају састанке сваке среде. На састанцима се претресају сва актуелна питања и договарају се о заједничком раду у духу народно-ослободилачке борбе. Нарочито је похвално што петровградске жене признају да нису много упућене и образоване у новом духу, па се старају да им се држе предавачи, да се саме упутиле и да их се шириле свакако.

Верујемо да ће се у блиској будућности радити и очекујући добре резултате.

Sovjetska omladina u borbi protiv fašizma

Rat sovjetskog naroda protiv hitlerovske Nemačke je rešavajući ispit za duhovne i fizičke osobine sovjetske omladine. Omladina je položila taj ispit.

Omladina se uči herojstvu i vaspita sebe primerima samopožrtvovane borbe starijih drugova protiv nemačkih okupatora. Hrabrost, odvažnost, vojno iskustvo, spremnost boriti se sa neprijateljem Otadžbine do poslednje kapi krvi, duboka vera u pobeđu, — jesu osnovne osobine svakog omladinca. U vatri bitaka protiv nemačkih dželata nikli su i porasli izvanredni mladi majstori vojnog iskustva — piloti, tenkisti, pešaci, artiljerci, bacači mina, pomorci i dr. Evo primera koji svedoče o herojstvu i samopožrtvovanju sovjetskih omladinaca u borbi protiv nemačkih otimača.

Bataljon 254 gardiskog puka vodio je bitku za selo Černuški. Borci su se bacili napred, ali im je mitraljeska vatra iz neprijateljskog bunkera sprečila dalji put. Kiša metaka primorala je borce da se pripiju uz hladnu zemlju. Ali vreme ne čeka, — zapovest mora biti izvršena. Tada je omladinac gardista Aleksandr Matrosov razumeo, da je kucnuo njegov čas. On je lagano puzao napred. Kad se približio bunkeru heroj se za trenutak digao i ispalio iz automata u puškarnicu. Odjeknuo je eksploziv, — bila je pogodjena mina. Ali bunker je nastavio da daje vatreni otpor. To je bio rešavajući momenat. Matrosov je znao šta mora da čini. On se odjednom ispružio, skočio u stranu i u dva skoka bio kod bunkera. Raširio je ruke i pripio se celim telom ka otvoru puškarnice. Desetine metaka prošle su kroz heroja. Ali već je grmelо rusko »Ura« i naši borci su zauzeli selo. Redov Matrosov žrtvovao je sebe radi uspešnog napredovanja. Aleksandru Matrosovu bilo je dodeljeno posmrtno zvanje »Heroja Sovjetskog Saveza«.

Mladog mitraljezca Perceva opkolilo je oko 50 Nemaca. Nemci su bacali granate. Percev je bio skoro zasut snegom. Bio je ranjen. Odjednom se čuo fijuk nemačkih mina. Percev je bio ponovo ranjen. Ali je ipak produžio pucati na Nemce, dok nije bio ispaljen poslednji metak. Fašisti nisu

smeli da mu se približe. Heroj omladinac našao je u sebi još toliko snage da se vrati ka svojim i dovuče mitraljez.

Pri odbrani Staljingrada proslavili su se 4 omladinca: Doloto, Belikov, Samoilov i Alejnikov. Oni su primili bitku sa 30 nemačkih tenkova i pobedili. U toj nejednakoј borbi uništili su 15 tenkova a drugi su okrenuli natrag u pozadinu.

Na frontovima rata za otadžbinu zajedno sa omladincima odvažno tuku neprijatelja sovjetske devoјke. One pokazuju visoke primere discipline, hrabrosti i požrtvovanja u borbi sa zakletim neprijateljem. Kada je Nemačka podmuklo napala Sovjetski Savez, Lidija Litvjak — devoјka pilot, prva je stupila u vojne redove. Jednom, u vazdušnoj borbi, izabравši pogodan momenat za napad Litvjak je iz mitraljeza srušila neprijateljski avion »JU-88«. Ali u taj mah bila je napadnuta od neprijateljskog lovca koji je oštetiо avion i ranio Lidiju u nogu i ruku. Trpeći bolove Lidija je pored svih teškoća vešto aterirala na svoj aerodrom. Partija i vlada su visoko ocenili zasluge Lidije Litvjak koja je bila odlikovana ordenom Crvena Zvezda. Herojstvo sovjetskih devoјaka na frontovima rata za otadžbinu bezprimerno je.

A koliko stotina i hiljada požrtvovanih devoјaka — bolničarki u prednjim redovima i u bolnicama spasavaju živote boraca i komandira. Podvizi sovjetskih devoјaka — rodoljuba, — učesnica velikog rata za Otadžbinu — izaziva ushićenje cele sovjetske omladine, celog sovjetskog naroda.

Hrabrost i odvažnost sovjetskih omladinaca mora da inspiriše našu omladinu na nove ratne podvige:

»Smelost i odvažnost, — govori drug Staljin, — to je samo jedna strana heroјstva. Druga strana, — koja je isto toliko važna — jeste iskustvo. Kažu, da smelost zauzima gradove. Ali to je samo tada, kada se smelost, odvažnost i spremnost za rizik, skopčaju sa odličnim znanjem.«

Omladinci i omladinke! Učite se kod vaše braće sovjetskih omladinaca, kako se treba boriti za slobodu i nezavisnost svoje Otadžbine i za sreću svoga naroda! **Boris Torkom**

JACHAJMO НАРОДНО-ОСЛОБОДИЛАЧКИ ФРОНТ — ЗБИЈМО СЕ У РЕДОВЕ НАРОДНО-ОСЛОБОДИЛАЧКЕ ВОЈСКЕ!

АКТИВНОСТ СТАНОВНИКА ДОЉЕ

Становници земљорадничког дела Петровграда, званог Доља, одржали су већ неколико састанака. На тим састанцима решавају они питања о потребама свога краја и о заједничком учешћу у акцијама за народно-ослободилачку борбу. Неколико пута су ове састанке посетили познатији другови, који су у крајим говорима упућивали народ у нов дух времена, апелујући на њихову свест да се не држе по страни, већ да активно и морално учествују у ослободилачкој борби.

Они су заслужили доверу свога народа и сабирној омишљању. Сва знаће се које су нове новце и натуре добила, да би се остварила сваки од оних циљева.

Али Дољани, пре свега, мисле и на своју сиротињу. Тако су, на једном састанку, за петнаест дана, сакупили 18.362 динара и поделили ту своту најсиромашнијим породицама, првенствено онима којима је домаћин погинуо, или се налази у заробљеништву.

Следећа прикупљања биће свакако, много успешнија, ако буду учествовали и они — који овога пута нису извршили своју дужност! **М.**

SRPSKA NABAVLJAČKA ZADRUGA
s. o. j.

PETROVGRAD

Javlja svojim članovima da je dobila veću količinu kupusa i krompira.

Петровград ће имати своју библиотеку

Народно-ослободилачки одбор за град Петровград је показао да има великог смисла за културни напредак свога града. Иако је био стално претрпан пословима неодложно хитне природе, он је успео да се на једној од својих седница позабави питањем оснивања своје библиотеке. Као прва мера одлучено је да се створи сабирна станица која има за задатак да скупља све књиге без обзира на њихову садржину и да их на тај начин сачува од уништења.

Овај посао прихватио је са одушевљењем повереник Н. О. О. друг Стефановић Слободан, који је успео да нађе себи умешне и пожртвоване сараднике и за неколико дана они су скупили разних књига око 20.000 комада. Неке од њих биће послате фабрици за прераду хартије, а велики део њих ће се ставити читалачкој публици на расположење чим то буде могуће.

Можемо са своје стране приметити да би било пожељно да се овај напор не само призна, но да се учини све што је могуће да се другој Стефановићу Слободану олакша посао и да се сместа пређе на формирање градске библиотеке у коју би требало да уђу сва дела која имају стварну литерарну, уметничку, научну, или опште културну вредност. Та библиотека треба да буде расадник пултуре, кула светилка средњег Баната.

Берзо рада...

Још до пре месец дана мучила се мука у свакој, српској сељачкој кући, због недостатка радне снаге. Плакала су наша поља за снажним рукама наших оmlадинаца. Жалосно је било погледати наше необрађене њиве, како узалуд чекају на плуг и мотику. Узалуд, јер су наше вредне руке, обрађивале земљу крволочних фашиста.

Бедан је био живот наших радника. Радиле су они по шест, седам месеци са надницом од свега 40 динара. Дешавало се, захваљујући понеким »исправним« чиниоцима, да су радници после рада од неколико месеци остајали још дужни предузећу, односно домаћинству у коме су радили. Радиле су у свом оделу и обући, тако да су након рада остајали готово голи и боси. Долазили су ови радници и тужили се на надлежним местима, на поступак осорних Швабица, на батине, храну (из дана у

дан »насуво« за време радње жита); на непрање рубља, на недовољан одмор (од 3 ујутру до 10-11 увече), на спавање по шталама итд. Али често су надлежни остали глуви за њихове жалбе. Ушлишан је само онај, који је имао и умео да однесе по коју шунку, јаја и сир »зверкама« у тим надлештвима.

Још до пре месец дана још увек су слати наши омладинци на рад у немачке куће. Но ми знамо да се за ових месец дана шта променило. Сада чиновници овог надлештва седе и чекају наређења и упутства, како се и шта има радити. А омладинци? Нису ни они остали код својих кућа. Једни се јављају као добровољци, други су мобилисани, али углавном већина их је у униформи са пушком о рамену.

Тако се десило пре два, три дана, да је једна чета тих омладинаца, радника пролазила поред згра-

де начелства, певајући омладинске песме. Одједном је песма умукла, а чуо се само један глас:

»Берзо рада, ослепила сада, нема више обавезног рада!« док је други додао: »Али само код фашиста.« Дакле, не заувек јер ако буде било потребно, а биће сигурно потребно, радићемо опет, али сада са вољом, јер знамо да радимо за себе. И онда нам неће бити тешко.

Омладинче, ако те сада позову на рад, дужност ти је да се јавиш. Потребно је да сложено поново поправимо, сазидамо ново, оно што су фашисте у своје немоћном бесу уништиле. Не тужи се тада. Рад не сме да ти буде мука. Сада се мора радити. Ако се потрудимо зацелиће се брзо све ране. Зато дајмо од себе све, како бисмо у најскоријем времену успоставили ред, који је тако важан за опстанак народа.

Ст.

ПОЗОРИШТЕ

У уторак, 31. о. м. у Градском народном позоришту, даваће се драма „Жртве слободе“ од Синише Равашића.

Писац је млад човек, тридесет петих година. Затекао сам га на самој позорници, на којој се врше последње декоративно-сценске припреме.

— Желео бих с Вама да разговарам! Љубазно се одазвао.

— Када завршите малање кулисе, прислоните је уз онај зид! — каже он једном омладинцу, на чијем се лицу виде све боје којима је од јутрос радио на декорацији.

— Разумем! — скоро по војнички је гласио одговор. Четка у младићевим рукама хитро је летела по кулиси. „Ми смо млади партизани...“ — певушио је.

— Видите, морам да руководим и овим послом, — каже ми писац, — али са задовољством! Ја сам изучио, после шест разреда гимназије, и фирмописачки занат. Од њега сам живео... Издржавао мајку и сестру...

Сели смо у једној малој собици позорнице. Потом, у неvezаном разговору сазнао сам скоро цео његов живот. То је био онај, мукотрпни живот, који прати многе људе... Нарочито, немирне, уметничке душе...

Најтеже је преживео иза бекства из Скопља где је био пре рата, члан Нар. позоришта. Марта 1941 год. демонстративно је, са скопским студентима, на главном тргу спалио хитлеровску заставу... После слома, — избеглиштво... Разболео се. Потом глад, муке, патње. Ипак учествује и као глумац и као писац у нашем јавном животу, на србијанским позорницама.

Писао је доста. Још као млад. Почео је драматизовањем познатих приповедака: „Кривосечка механа“ од Ђ. Јакшића, „Кумова клетва“ од Ј. Веселиновића. Оригинална дела су му комедије: „Добош пред кућом“, „Кад бал је“ и др.

„Жртве слободе“ сматра најбољим својим делом. Дело је лично преживео и само документа у њега унео. Документа страшне збиље. — „Жртве слободе“ су — каже писац — трагедија крагујевчана или, боље рећи, трагедија целог Српства... То с једне стране, а с друге: борбе Народно-ослободилачке војске против Немаца и њихових помагача: Недићеваца, Дражиноваца, Љотићеваца и других народних издајца.

Растали смо се очекујући уторак. После претставе свакако ће много више имати да каже и публика и писац.

Бид.

Zemlja zove!

»Трпеп — спасен« — каже народ. Чекали смо, чекали, па и доčekали. Јавио се први румени зрак, тако жељеног сунца слободе, који најављује радњање новог дана.

Свице. Људи се дижу и спремају да овoga дана посвршавају све послове који морају бити обављени. Крећу се још у само свитанје, како би кад се сунце роди, видели већ половину посла завршеног.

И ми смо сада у зори, која најављује дане слободе. Треба да већ сада крећемо на посао, како би и нас кад се сунце роди затекло у великом раду. Посао нас чека на све стране. Зову нас још поробљене наше земље, варију за нама нјиве и поља. Опустеле фабрике чекају на песму чекића и длета вредних радничких руку. Окна наших rudника ишчекују кад ће се већ опет појавити корпа са

нашим rudarima који ће својим pijucima износити на videlo bago наше земље.

Podjimo na posao! Prokleti fašista potrudio se da uništi sve što je mogao. Za nas Banačane je za sada najvažnije da se zemlja obradi. Ovogodišnji plodovi se moraju pokupiti, kako bi se zemlja pripremila za iduću setvu. Pasivni krajevi naše otadžbine očekuju od nas pomoći. Naša zemlja je blagoslovena i daje bogati plod, samo ako je čovek zna iskoristiti. Potrudimo se da ambari budu puni, da se iz staja i kočina čuje mukanje krava i groktnje svinja, kako bismo se mogli odazvati na prvi poziv naših siromašnih krajeva.

Druže, u vojsku, da oslobodimo i one koji još uvek stenju pod okrutnom fašističkom čizmom. Ako ti ne dadu pušku, ako ti kažu da nisi za vojsku i da ti je mesto kod kuće, ne misli da imaš prava sedeti skrštenih ruku. Tvoj posao je naporniji. Ti si hranilac onih boraca, koji sa puškom u ruci oslobadaju našu porobljenu braću. Ti si hranilac sviju nas.

Nebo je zarudelo, sad će sunce. Samo da te ne zatekne nespremnog. Brzo će sunce preći svoju putanju. Kada stigne do zenita, veliki deo posla mora biti završen.

Zato se požuri, druže, dužnost ti je to!
Zemlja te zove! St.

ВЕСТИ

На дан 29 октобра 1944 године, одржаће се у Куманима помен друговима стрељаним од стране фашиста. Ко жељи да присуствује помену може отићи на тај дан у Кумане. Пожељно је да што већи број присуствује.

*

Забрањено је клање свиња без дозволе и без лекарског стручног прегледа. Ко се ухвати да је клао свиње биће строго кажњен.

*

1) Наређује се свима пољопривредницима да што хитније и без икаквог застоја или изговора оберу кукуруз, као и да изврше остале пољопривредне радове.

2) Сви они који су кукуруз обрали и увезли имају се пријавити економату.

3) Позивају се сви они становници града Петровграда, који су примили било од кога каквога коња, да то пријаве економату под претњом одузимања и казне.

*

Позивају се сви омладинци и омладинке, који су се уписали на стенодактилографски курс, да у недељу 29 о. м. у 9 часова пре подне дођу у Сарајлијину улицу (у згради бивше јеврејске основне школе), ради давања потребних упутстава пре почетка курса.

Рад на курсу отпочеће 30 о. м. према утврђеном распореду.

.....

Уређује Поверенику културу. — А. Цара Душана у Штампа: „Сло